

El sentit figurat

MIQUEL DE PALOL

OPINIÓNS

Virgili i els seus deixebles renaixentistes perpetren una declaració d'amor conceptual a la literatura en si quan fan parlar els pastors com si fossin ments il·lustrades. Els pastors que aquest cronista ha conegut en la seva infantesa en terres llunyanes eren analfabets, molt respectablement i encara de manera lògica i necessària, perquè si jo fos amo d'ovelles i perquè se n'ocupés hagués de triar entre un pastor que recita Virgili i un que és analfabet, no tindria dubte de quin em fitaria. Pel mateix mecanisme que em fio més d'un poeta capaç de fer parlar un pastor com si parlés Virgili que d'un a qui en només a saber de quina idea de realisme i de la comprensió i l'acord del lector –que quin?, és que només n'hi ha un?– nega tal dimensió i la troba escandalosa.

Un ordre de valors es desprèn de l'ordre del sentit figurat. Albert Camus marca les pautes del seu assaig *L'home revoltat* quan anuncia que es proposa de seguir, “davant de l'assassinat i la rebel·lió, una reflexió comentada al voltant del suïcidi i de la noció de l'absurd”, després d'haver establert que “en l'època de la negació podia ser útil interrogar-se sobre el problema del suïcidi”, referint-se sens dubte a l'operació que ell mateix porta a terme a *El mite de Sísif*, però que “en l'època de les ideologies, cal posar-se en ordre amb l'assassinat”.

Il·lustració:
Guillem Cifré

Han passat seixanta anys de l'elaboració d'aquest text, i el món ha canviat de manera prou substancial perquè no quedi exòtic sinó obligat per situar-se qüestionar fins a quin punt quan Camus diu *suïcidi, assassinat, rebel·lió* i, encara, *època de la negació* i *època de les ideologies* parla, si no en sentit figurat –recordem que Sartre el va acusar que la seva revolució era només estètica– sí des d'una escala de literalitat i de valors de tal literalitat que converteixen als ulls del ciutadà del 2010 les seves proposicions en textos hierofàntics, en proclames de dimensió sagrada i per tant interpretables, o sigui, pel gust d'avui, incomprendibles.

En la mesura en què la dimensió sagrada –en poesia i en qualsevol altre àmbit– ha mutat i quasi –del tot en la vida quotidiana– formalment s'ha evaporat, la dimensió mateixa del sentit figurat ha sofert un canvi radical.

La declaració filosòfica de Camus ha estat expulsada pel temps a un grau de significació semblant al que tant per nosaltres com pels lectors de fa seixanta anys tenen les preguntes i els plans dels pastors de Virgili i dels seus epígons. Però els epígons de Virgili s'estenen més de quinze segles en el temps, i els de Camus no sembla que ho puguin fer, en termes de vida poètica, ni

Quinze i setze

EMILI TEIXIDOR

L'escriptor Estanislau Torres em va fer arribar un text del seu llibre *Les tisorres de la censura*, publicat anys enrere, que porta per subtítol *El règim franquista contra Pere Calders, Jordi Maluquer, Víctor Mora, Manuel de Pedrolo, Ferran de Pol, Montserrat Roig, Robert Saladrigas, Guillem Viladot i el mateix Estanislau Torres*. El fet és que en aquell temps, diguem-ne el de la *primavera de Fraga* del 1966, en què la censura franquista semblava afluixar-se perquè ja no era indispensable per publicar l'autorització prèvia del ministeri d'Informació i Turisme, tot i que subsistien tot de limitacions i s'establí una “consulta voluntària”, un servidor dirigia una col·lecció a

l'editorial Laia, dirigida per Alfons C. Comín, Pep Ventura i Nani Riera, on van publicar obres destinades al jovent des de Maria Barbal –que va guanyar el premi juvenil amb *Pedra de tartera*– fins a Vicenç Villatoro i Maria Aurèlia Capmany –amb *Quim/Quima*.

Vaig encarregar un conte a una colla d'escriptors que van sumar quinze i que es va titular *Quinze són quinze* –Foix, Oliver, Espriu, Folch, Benguerel, Rodoreda, Sarsanedas, Pla, Pedrolo, Villalonga, Ferran de Pol, Capmany, Espinàs, Calders i Martí i Pol–. Cada autor i cada text va precedit d'una presentació feta a una colla de joves que van llegir-los i visitar-los abans. A vegades la presentació als joves la

feia un altre escriptor que no formava part de la tria, com el cas de Montserrat Roig per a Mercè Rodoreda, o Baltasar Porcel en el cas de Josep Pla, entre d'altres.

El conte d'Estanislau Torres, 1966, no va ser autoritzat perquè el noi protagonista, de 12 anys, i uns fragments de conversa entre amics, havien estat considerats inconvenients per al públic a qui anava dirigit. El vailet del conte residia a les barraques del Guinardó i hi havia altres casos desgraciats, mentre les notícies oficials anunciaven el llançament d'un coet espacial nord-americà a Cap Kennedy. Potser a la censura els va espantar el contrast o aneu a saber què els devia inquietar, perquè entre els

contes publicats n'hi havia algun de força angoixant, també. Bé, quinze o setze i més que podien haver-hi hagut, el cas és que en aquell temps, amb censura prèvia o posterior, amb el general al poder, es publicaven llibres per presentar els nostres autors a les escoles on no s'ensenyava la llengua, i això ens hauria de fer reflexionar que ara, amb el català a les aules, caldria crear uns instruments semblants però actuals, més eficaços i tot, i amb voluntat de futur, per enfortir els hàbits de lectura i facilitar el camí a un coneixement postescolar de la tradició literària, de l'interès per les creacions pròpies. Perquè sense creació pròpia no hi haurà ni teatre, ni periodisme, ni cinema..., ni identitat cultural.*